

VJESTI

UMRO JANKO JURANČIČ

Potkraj 1989. umro je u Ljubljani, tek nekoliko dana prije navršenih osamdeset osam godina života; poznati slovenski slavist, posebno leksikograf, akademik profesor dr. Janko Jurančič. Namjera mi je da prikazem tek u kratkim crtama djelovanje toga istaknutoga slovenskoga leksikografa. Rodio se 16. prosinca 1902. u »Andrencih pri Lenartu«, u Slovenskim goricama, na području koje je slovenskoj kulturi dalo više istaknutih učenjaka, pa i najistaknutijega slovenskoga slavista F. Miklošiča.

Jurančič se u znanosti pojavio u relativno kasnim godinama života. Diplomiravši 1930, tek od 1961. počinje stalnim predavanjima na Filozofskom fakultetu u Ljubljani, gdje je radio do umirovljenja 1977. Doktorirao je u Zagrebu 1961. tezom »Kajkavsko narječje kao književni jezik u djelima Tita Brezovačkog« (mentor mu je bio prof. M. Hraste), a disertacija mu je objavljena tek u skraćenom obliku u Razpravama Razreda za filološke in literarne vede SAZU godine 1970.

Od udžbenika poznatiji su mu »Slovenački jezik. Gramatika slovenačkog jezika za Hrvate i Srbe« iz 1965, pa »Južnoslovenski jezik« iz 1957. Objavio je i više rasprava i članaka o književnim i jezičnim pitanjima, posebno u povezanosti s leksikografijom, npr. O strukturi hrvatskoga in slovenskoga besedišča, O strukturi leksike v srbohrvatskem in slovenskem jeziku, Dva malo poznata gramatičara (riječ je o Josipu Đurkovečkom i Ignacu Kristijanoviću), Konfrontacija slovenačkog i srpskohrvatskog rečničkog fonda u leksikografiji, O tuđoj leksici u srpskohrvatskom i slovenačkom jeziku i dr.

Iako se bavio i drugim djelatnostima (poviješću hrvatske i srpske knji-

ževnosti), ipak je prof. Jurančič bio najpoznatiji i najprodomniji kao marljiv, talentiran i ustrajan leksikograf. Već je D. Brozović donio u našem časopisu pozitivan prikaz Jurančičeva srpskohrvatsko-slovenskog rječnika te možemo reći da su tri desetljeća izlazili Jurančičevi opsežni rječnici koji su dominirali u svojem području i koji su obuhvatili više od tisuću stranica. Rječniku iz 1955. slijedilo je novo izdanje a 1986. treće znatno prošireno, u velikom formatu. Pošto su u međuvremenu otisnuta, između 1970. i 1982, četiri kraća izdanja dvojezičnih rječnika, srpskohrvatsko-slovenski i slovensko-srpskohrvatski, Jurančič je sudjelovao i pri trojezičnom i dvojezičnom rječniku Dizionario italiano-serbocroato-sloveno (1986) i Dizionario sloveno-italiano (1969).

Kada se 1986. pojavilo već spomenuto treće, veliko, znatno umnoženo izdanje srpskohrvatsko-slovenskog rječnika u Državnoj založbi Slovenije, napisao sam kraći prikaz u zagrebačkom Vjesniku iste godine i ustvrdio da je djelo izrađivano vrlo pomno, precizno tako da pred sobom imamo rječnik koji je dokazom autorove vještine, ustrajnosti i znanja. Pri tome sam napomenuo da autor, u želji za potpunosti, katkada i prelazi granicu dvostrukog, inače prihvatljivog navođenja ekavskih i jekavskih likova te da nije bilo nužno npr. uz riječi **uvjet, uvjetovati** ili uz jekavski lik **prosvjed, prosvjedovati, prosvjedni** donositi i ekavske likove **uвет, uvetovati** ili **prosved, prosvedovati, prosvedni** umjesto redovnoga srpskog **uslov, usloviti, protest, protestovati, protestni**. Slično je i s **domjenkom** jer u srpskoj varijanti ne postoji **domenak** iako ga Jurančič bilježi. Pri tome se mogao povesti i za Srpskohrvatskim rečnikom Matice srpske.

Naš se leksikograf ozbiljno uspješno trudio, i u tome uspio, da donese

što više riječi u raznim značenjima, ali ipak i u tome ima pokoji nedostatak, ima, npr., naučnik samo u značenju znanstvenik, a ne i u hrvatskom ekvivalentu šegrt. Iako u opsežnom uvodu u Rječnik autor premalo navodi spoznaje i rezultate hrvatskih lingvista posljednjih dvadesetak ili tridesetak godina, ipak mu treba čestitati na uspješno dovršenom velikom djelu.

Njegov slovensko-srpskohrvatski rječnik, koji bi mogao s navedenim značiti, u drugom znatno proširenom i popravljenom izdanju, njegovo životno djelo, pojavio se tek nekoliko mjeseci prije Jurančićeve smrti, tako da je na smrt bolesni autor u svojoj postelji mogao sa zadovoljstvom rukama opipati i pogledom obuhvatiti krunu svoga leksi-

kografskog stvaranja. Pri tome možemo dodati da je naš leksikograf sudjelovao i surađivao u Institutu za slovenski jezik pri izradi Slovarja slovenskega knjižnega jezika (od 1964. do 1982, odnosno do 1984).

Iako je potkraj života bio podosta nezadovoljan, pa i ogorčen prilikama u javnom slovenskom životu (o čemu mi svjedoče i brojna turobna pisma što mi ih je uputio), sve to nije skršilo polet i ustrajnost toga, mogli bismo reći, fanatika leksikografskoga djelovanja, poput hrvatskoga poznatog leksikografa Joakima Stullija koji se također čitava života borio za ostvarenja svojih leksikografskih težnji.

Zlatko Vince